

همایش علمی-پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان ارشاد اسلامی، سازمان شهرداری (استان کرمانشاه) مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (استان تهران) و ...))
سردبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در ۸ پایگاه ملی و بین المللی)
تاریخ برگزاری همایش: ۱۱ اسفند ۱۴۰۱ شماره مقاله: ۱۹/۹۱۰۲ رده بندی کنگره: ب ۲۴/۴۰۳

مطالعه کیفی کندوکاو ابعاد و مؤلفه های فرهنگ فقر در

میان زنان در شهرستان کرمانشاه

دکتر انیس رضایی^۱

دکتری جامعه شناسی گرایش بررسی مسایل اجتماعی ایران

مهدی بیرامی فر

کارشناسی ارشد روان شناسی گرایش روان شناسی تربیتی

نوید شریف نیا

کارشناسی ارشد روان شناسی گرایش روان شناسی تربیتی

میثم نوری

کارشناسی ارشد علوم تربیتی گرایش برنامه ریزی درسی

میثم پرهوده

کارشناسی ارشد علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی

چکیده

فرهنگ فقر از مفاهیم مهم انسان شناختی است که به حوزه های مختلف علوم اجتماعی ، اقتصاد ، توسعه ، جامعه شناسی و همچنین گفتمان عمومی و رسانه ها نیز نفوذ کرده است . این مفهوم که ابتدا توسط اسکار لوئیس ابداع شد ، عبارت از نظام معنایی ، ذهنی و هنجاری _ ارزشی که به ایجاد و گسترش احساس فقر در بین افراد منجر شده و این فرآیند به طور مداوم بازتولید می شود . بازتولید فرهنگ فقر یکی از موانع عمده توسعه پایدار محسوب می شود . در مطالعه حاضر با اتخاذ رویکرد کیفی و استفاده از نظریه زمینه ای به شناسایی و واکاوی مشخصه ها و مؤلفه های فرهنگ فقر در بین زنان شهرستان کرمانشاه می پردازد . جامعه آماری پژوهش ۱۶ نفر از زنان شهرستان کرمانشاه است . داده ها با استفاده از مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته به دست آمد . یافته های تحقیق در ۲۲ مفهوم اولیه در کد گذاری باز دسته بندی شده است سپس از طریق کد گذاری محوری پنج مقوله محوری استخراج شد که عبارتند از : نابسامانی اقتصادی ، تعلق محلی ، بی تفاوتی خانوادگی ، بی تفاوتی اجتماعی و ناامیدی .

واژگان کلیدی: زنان ، روش کیفی ، نظریه مبنایی ، فرهنگ فقر ، کرمانشاه

^۱نویسنده مسئول

بخش اول: مقدمه و بیان مسئله

فقر به عنوان یکی از اولین آسیب های اجتماعی، قدمتی برابر با تاریخ بشر دارد. می توان گفت: که بسیاری از مشکلات اجتماعی پیامد فقر است. (همزه ای و دیگران، ۱۳۹۱: صص ۲۱۸_۲۳۹) «فقر نه تنها فقط در زمان حال، بلکه به صورت بالقوه سراسر جریان زندگی ما را تحت تأثیر قرار می دهد. فلاسفه، مجریان طرح ها و حتی سیاستمداران در مورد یک چیز با هم متفق القول اند و آن اینکه فقر یک مسئله است.» (الکوک، ۲۰۰۶: ۴) حال آن که از میان مسائل مختلف، فقر یک مسئله یا مشکل اجتماعی است و مشکل اجتماعی نه به صورت منفرد که به صورت خوشه ای و شبکه ای وجود دارد. موقعیتی که به یک مشکل منجر می شود می تواند به مشکلات دیگر و موقعیت های مشکل آفرین دیگر نیز احاطه وضعیت پیدا کند و فقر یکی از آن ها است. (زاهدی اصل، ۱۳۸۱: ۸۷) یکی از آموزه های مهم در همه ادیان، حمایت از فقرا است که نشان دهنده قدمت فقر و مشکل ساز بودن آن برای جوامع بشری در طول تاریخ است. (زاهدی مازندرانی، ۱۳۸۴: صص ۲۸۹_۳۲۶) علاقه به مطالعه پدیده فقر شهری تقریباً همزمان با شکل گرفتن شهرهای صنعتی و نابسامانی های حاصل از ورود گسترده مهاجران روستایی به آن ها در قرن ۱۹ و از خلال کتاب های مهم و تأثیر گذاری چون «وضعیت طبقه کارگر در انگلستان» اثر فردریش انگلس _ که در اواخر همین قرن منتشر شد و در حقیقت توصیفی از محله های فقیر نشین لندن و چند شهر دیگر بریتانیا بود _ آغاز شده بود. با این حال، فقر شهری و فرهنگ فقر چه در کشورهای توسعه یافته و چه بعد ها در کشورهای در حال توسعه به موضوعی دارای اولویت برای انسان شناسی شهری در همه کشورها بدل شد. (خورشید چهر، ۱۳۸۴) فرهنگ فقر^۱ از مفاهیم مهم انسان شناختی است که به حوزه های مختلف علوم اجتماعی، اقتصاد، توسعه و جامعه شناسی و همچنین گفتمان عمومی و رسانه ها نیز نفوذ کرده است. گرچه درباره فقر و مردم فقیر بسیار نوشته اند، مفهوم «فرهنگ فقر» هنوز نسبتاً تازه و ناآشناست. در تمام طول تاریخ مدون در ادبیات، ضرب المثل ها و گفتارهای عامیانه ما به دو نظر متضاد راجع به طبیعت مردم فقیر برمی خوریم. بعضی شخص فقیر را خجسته، پرهیزگار، درستکار، جدی، متکی به خود، با صداقت، مهربان و نیکبخت می دانند و برخی صفات شرارت، مردم آزاری، پرخاشجویی، پستی و تبه کاری را به ایشان نسبت می دهند. بازتاب این برداشت ها و ارزش گذاری های متضاد را حتی در گفتگوهایی که این روزها در میان طراحان برنامه های مبارزه با فقر جریان دارد می توان یافت. (لوئیس، ۱۳۵۳)

^۱. Culture of Poverty

امروزه جایگاه انسان محور اصلی توسعه است و توجه به نیازهای اساسی وی و رهایی از فقر صرفاً جنبه بشر دوستانه ندارد، بلکه بهره مندی از ابعاد توسعه و رها شدن از فقر یک حق مسلم در قوانین بین الملل محسوب می شود. طی سال های اخیر، با اوج گرفتن بحث هایی که لزوم نیل به توسعه پایدار را نیاز ضروری جامعه امروز ایران می دانند، ارتقای سطح رفاه و کیفیت زندگی زنان نیز جز لاینفک این فرآیند تعریف شد. (محمد پور و علیزاده، ۱۳۹۰: صص ۱۶۵ _ ۱۹۷) توسعه پایدار به عنوان یکی از بسترهای تعالی و رشد انسان، آنگاه می تواند موفقیت آمیز باشد که با یاری و مشارکت همه گروه های اجتماعی و برای همه آن ها صورت پذیرد. در میان گروه های اجتماعی زنان نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می دهند و به دلیل ارتباط مستقیم آنان با گروه های سنی جوانان، نوجوانان، کودکان و نیز نیم دیگر جمعیت یعنی مردان از مهم ترین و مؤثرترین گروه های اجتماعی به شمار می آیند؛ و این واقعیتی است که در جوامع در حال توسعه کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به همین جهت علی رغم برنامه ریزی ها و حمایت های انجام یافته هنوز زنان در بعضی از کشور ها نتوانسته اند به جایگاه و نقش مناسب خود در اداره امور کشور و در تصمیم گیری ها دست یابند. (مجلسی، ۱۳۸۵)

استان کرمانشاه و به تبع آن شهرستان کرمانشاه یکی از استان های محروم، جنگ زده و کم توسعه یافته است که اگر بخواهد در مسیر رشد و توسعه به خصوص توسعه پایدار قرار گیرد باید در جهت رفع فقر به طور اعم و فرهنگ فقر به طور اخص گام بردارد. برای رسیدن به این هدف ضرورت دارد مردم و فرهنگ ها را شناسایی کند. پژوهش حاضر کندوکاوی است برای شناخت دقیق از وضعیت فرهنگ فقر و مؤلفه ها و مشخصه های آن در بین زنان کرمانشاه؛ تا با شناخت این مهم گامی هرچند کوچک در مسیر رشد و شکوفایی جامعه بردارد. به عبارت دقیق تر سوال اصلی پژوهش این است: فرهنگ فقر در میان زنان شهرستان کرمانشاه چه ویژگی ها، مؤلفه ها یا مشخصه هایی دارد؟

بخش دوم: پیشینه پژوهش

در مورد فرهنگ فقر، تحقیقات متعددی صورت گرفته است که به اختصار به برخی از تحقیقات داخلی و خارجی صورت گرفته اشاره می شود:

در پژوهشی با عنوان «شاخص های چند بعدی فقر» الکیر و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که فقر پدیده ای چند بعدی و دارای شاخص های گوناگون است. از بعد اجتماعی، فقر در پایین بودن سطح آگاهی، فضای ذهنی، فقدان نوآوری، ضعف خلاقیت، حاشیه شدن افراد و پایگاه اقتصادی و اجتماعی افراد ریشه دارد.

هاگبرگ (۲۰۰۱) در تحقیقی با عنوان « فقر در بورکینافاسو: بازنمایی واقعیت ها » به این مسئله پرداخته است که فقرا چه درکی از فقر دارند ؟ با فقر چگونه مبارزه می شود ؟ فقرا چه تفاوت هایی با دیگران دارند ؟ واقعیت ها و بازنمایی های فقر چه هستند ؟ وی در مورد عوامل فقر در بورکینافاسو به مجموعه ای از علل اقتصادی ، سیاسی و فرهنگی اشاره دارد . در مورد عوامل فرهنگی فقر مواردی چون نامناسب بودن نظام خویشاوندی و نظام اجتماعی ، عقاید مذهبی بازدارنده ، فرهنگ فقر و درک فقرا از پدیده فقر شناسایی شده اند .

لوئیس (۱۳۸۷) در کتاب فرزندان سانچز مدلی مفهومی و منطقه ای برای فرهنگ فقر ارائه می کند . او می گوید : در مکزیک ، فرهنگ فقر حداقل شامل بخش سوم و پایین جمعیت روستایی و شهری است . ویژگی این جمعیت مرگ و میر زیاد ، کوتاه بودن طول عمر ، زیاد بودن درصد جوانان این بخش از جامعه و نسبت زیاد کسانی است که برای خود کار می کنند . مؤلفه آخر کارکردن کودکان و زنان کارگر است . فرهنگ فقر در مکزیک فرهنگی محلی و منطقه ای است . تعداد کمی از اعضای آن ، به نهادهای ملی پیوسته اند و حتی با وجود اینکه در مرکز شهری بزرگ زندگی می کنند باز در حاشیه آن قرار دارند .

در تحقیق دیگری که لوئیس در سال ۱۹۵۳ قبل و بعد از انقلاب کوبا در محله های فقیر نشین کوبا انجام داد به این نتیجه رسید که اگرچه در آن محله ها فقر کاملاً از بین نرفته است ، اما فرهنگ فقر در آن جا از بین رفته است و حرکتی که انقلاب در آن جا به وجود آورد موجب از میان رفتن فرهنگ فقر شد ؛ زیرا احساس بدبختی ، بی علاقه‌گی و نومیدی که همگی از وجوه مشخصه فرهنگ فقر در محله های فقیر نشین شهرهاست در بین این مردم بسیار کم به چشم می خورد و مردم نسبت به رهبران خود اعتماد بسیاری داشتند و امیدوار بودند که در آینده زندگی بهتری داشته باشند (پروین و درویشی فرد ، ۱۳۹۴ به نقل از اشرف ، ۱۳۵۵ : ۹۴) « فرهنگ فقر در بوداپست » عنوان پژوهشی است که توسط اوتلیا سولت^۱ (۲۰۱۵) نوشته شده است . وی در این تحقیق ب بررسی فرهنگ فقر در بوداپست می پردازد و به دو گروه افراد در جامعه اشاره می کند :

گروه های پایین جامعه که زندگیشان با شیوه های معیشتی گوناگون و بدون تضمین همراه هستند و گروه های بالاتر جامعه که از بسیاری از تضمین های اجتماعی پذیرفته شده برخوردارند که زندگیشان را محافظت می کند.

^۱ . Ottillioa Solt

نویسنده معتقد است که با وجود توسعه و پیشرفت زندگی در جوامع امروز و تغییراتی که حاصل شده اما عده ای هستند که همچنان سعی در حفظ سبک زندگی خود دارند و حتی آن را به ارث می گذارند که این خود می تواند خطرناک باشد. تعریفی که از فرهنگ فقر در این مقاله آورده شده بدین صورت مطرح است: انعطاف پذیری و سازگاری با شرایط زندگی است و شامل آداب و رسوم، ارتباطات و نگرش ها و الگوهای رفتاری است و مردم توانایی آن را دارند که برای حمایت از خود یا حتی برای تحمل زندگیشان و یا برای شاد ساختن و لذت بردن از زندگی خود از این فرهنگ استفاده کنند. پروین و درویشی فرد (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی خرده فرهنگ فقر و آسیب های اجتماعی در محلات شهری محله هرندی پرداخته اند: یافته های تحقیق نشان می دهد که غربتی ها «خرده فرهنگ فقر» خاصی دارند که زمینه را برای انواع مسائل و آسیب های اجتماعی فراهم کرده است. علاوه بر این، یافته ها گویای آن است که عناصر خرده فرهنگ غربتی ها مواردی همچون فقر و ارزشمندی فقر، هیجان خواهی و لذت جویی، بی توجهی به قانون، این جا و اکنون بودن و عدم تمایل به آینده نگری، مشارکت پایین اجتماعی و عدم تعلق روحیه شهروندی را شامل می شود. درمطالعه ای بساطیان (۱۳۹۰) به بررسی الگوی خاموش فرهنگ فقر و عوامل مرتبط با آن می پردازد: این تحقیق با استخراج مهم ترین شاخص های فرهنگ فقر همچون تقدیرگرایی، مصرف گرایی و عدم تمایل به پس انداز، بیگانگی اجتماعی، عدم آینده نگری و عدم سرزنش فقر به بررسی این پدیده در میان شهروندان شهرستان دلفان از حوزه استان لرستان و عوامل مرتبط با آن به روش پیمایش پرداخته است.

پژوهشی با عنوان زنان و فرهنگ فقر: به کوشش محمدپور و علیزاده (۱۳۹۰) صورت گرفته است که نشان می دهد شاخص هایی از جمله مسئولیت گریزی، مشارکت گریزی، پنهان کاری، تعصب جنسیتی، آسیب پذیری اخلاقی، ازدواج اجباری مجدد، خطرپذیری پایین و در یوزگی از ویژگی های فرهنگ فقر زنانه هستند. مطالعه ای تحت عنوان «شناخت فرهنگ فقر در روستائیان شهرستان هرسین توسط همزه ای و همکاران (۱۳۹۱) انجام شده است. این تحقیق نشان می دهد که بین روستائیان فقیر از نظر شیوه زندگی و چگونگی رفتار با مسائل پیرامون اختلاف وجود دارد. این موضوع گویای وجود فرهنگی بنام فرهنگ فقر است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که مشخصه های فرهنگ فقر در بین روستائیان شهرستان هرسین به صورت زیر است: بی توجهی به خود و خانواده، بدبینی و ناامیدی، تقدیرگرایی، موروثی بودن فقر، انزوای شدید اجتماعی، انزوای فضایی و مکانی، وضعیت اقتصادی بسیار بد و نداشتن مشارکت اجتماعی.

به طور کلی می توان گفت بیشتر مطالعات داخلی انجام شده در مورد فرهنگ فقر ، مربوط به یک گروه خاص از زنان می باشد مثل زنان حاشیه نشین ، زنان سرپرست خانوار یا زنان مجرم و زندانی . نکته دیگر این که با توجه به فرا تحلیلی که توسط محمدی (۱۳۸۹) در حوزه فقر صورت گرفته بیشتر مؤلفه های اقتصادی در کانون توجه بوده و کمتر از نگاه جامعه شناختی به آن پرداخته اند . بعضی از مطالعات دیگر هم به مناطق روستایی و سایر گروه های اجتماعی مثل جوانان یا مردان معطوف بوده است ؛ اما پژوهش حاضر به دنبال شناسایی مؤلفه ها یا مشخصه های فرهنگ فقر در میان کلیه زنان شهر کرمانشاه می باشد.

بخش سوم: ملاحظات نظری

اگرچه تصور غالب این است که پژوهش کیفی را باید بدون چارچوب نظری انجام داد ، اما باید اشاره کرد که نظریات در تحقیقات کیفی می توانند مانند راهنمای عمومی پژوهش های کیفی مد نظر قرار گیرند . به این معنی که نظریه ها می توانند در باز شدن ذهن محقق ، توجه به نکات ، روندها و ابعاد محوری میدان مطالعه ، ارائه چارچوب مفهومی جهت طرح سوال های اساسی ، نقش کلیدی ایفا کنند (محمدپور ، ۱۳۸۹ : ۱۹۰)

از نظریه اسکالر لوئیس^۱ در این تحقیق به عنوان راهنمای نظری استفاده شده است .

اولین بار اسکالر لوئیس ، مردم شناس آمریکایی بحث فرهنگ فقر را مطرح و این اصطلاح را به واژگان علوم اجتماعی افزود . لوئیس فرهنگ فقر را صفت های در هم تنیده اجتماعی و اقتصادی و روانشناختی می داند که این ویژگی ها باعث بیکاری های طولانی ، تزلزل در روابط خانوادگی ، درماندگی و احساس وابستگی به دیگران و پایین بودن سطح مشارکت اجتماعی و در نهایت از دست دادن اعتماد به نفس و بیگانگی از جامعه می شود . (رضوی ، ۱۳۷۷) از نظر او فرهنگ فقر در شرایط ویژه ای رشد می کند و تجسم مجموعه مشترکی از ارزش ها و الگو هاست . (عنبری و بقایی ، ۱۳۹۳) فرهنگ فقر را می توان از دیدگاه های گوناگون مورد مطالعه قرار داد ، مانند رابطه آن به عنوان یک خرده فرهنگ با فرهنگ وسیع تر جامعه ، ماهیت اجتماع محله فقیر نشین ، ماهیت خانواده ، طرز تفکر ، ارزش ها و ساخت خصوصیات ممیزه فرد . (لوئیس ، ۱۳۵۳)

^۱ . Oscar Lewis

بخش چهارم: روش پژوهش

به دلیل تناسب روش های کیفی در کشف پیچیدگی و زوایای پنهان یک پدیده، برای شناسایی مؤلفه ها و مشخصه های فرهنگ فقر از روش کیفی کمک گرفته می شود. یکی از رایج ترین رویکردهای روش تحقیق کیفی، نظریه مبنایی است که یک سلسله رویه های نظامند را به کار می گیرد تا نظریه ای مبتنی بر استقرا درباره پدیده ای ایجاد کند. (استراس و کوربین، ۱۳۸۵: ۲۳)

روش گردآوری داده ها در انجام این پژوهش، مصاحبه نیمه ساخت یافته یا مصاحبه عمیق است. در ابتدا با استفاده از مفاهیم نظری، مشاهدات مشارکتی و چند مصاحبه آزاد، فهرستی از راهنمای مشاهده و محورها انتخاب و سوالاتی به صورت باز ساخته شد. نظریه مبنایی عبارت است از «آن چه که به صورت استقرایی^۱ از طریق مطالعه پدیده به دست می آید و نمایان گر آن است» (همان: ۲۳) در روش نظریه مبنایی برای استخراج مقوله هسته ای و برساخت، بافت معنایی داده ها را کدگذاری می کنند. این کدگذاری می تواند توصیف را تسهیل کند، اما از آن در جهت تحلیل و خلق نظریه نیز می توان استفاده کرد. (بلیکی، ۱۳۸۴: ۳۰۹) این کدگذاری در سه مرحله انجام می گیرد:

۱_ کدگذاری باز: داده ها به صورت سطری و پاراگرافی، مفهوم بندی می شوند.

۲_ کدگذاری محوری: مفاهیم را کنار گذاشته و بر اساس مترادف معنایی، مفاهیم به صورت مقولات محوری در می آیند.

۳_ کدگذاری گزینشی: مقولات عمده را در یک مقوله عمده و هسته ای جایگزین می کنیم. (استراس و کوربین، ۱۳۸۵: محمد پور و همکاران، ۱۳۸۸: ۳۱۵)

جامعه مورد مطالعه در این تحقیق عبارت است از کلیه زنان (۱۵ تا ۵۹) ساله شهرستان کرمانشاه.

در تحقیقات کیفی با استفاده از نظریه مبنایی، نمونه گیری بر اساس طرح مفهومی پیش می رود و بر اساس کفایت نظری محدود می شود (دانایی فرد و امامی، ۱۳۸۶: ۸۱) یعنی اینکه مصاحبه و مشاهده را تا جایی ادامه می دهیم که یافته های جدیدی در پاسخ مصاحبه ها موجود نباشد. (سیلور من، ۱۳۸۱: ۳۷) بر اساس معیار اشباع نظری با شانزده نفر از زنان (۱۵ تا ۵۹) ساله شهرستان کرمانشاه مصاحبه شد. مشارکت کنندگان از تمامی مناطق شهرستان کرمانشاه هستند.

^۱. Induction

(با توجه به ویژگی های اقتصادی اجتماعی محله ها و مناطق شهر محقق بر آن شد که این مناطق را به چهار گروه بالا ، متوسط روبه بالا ، متوسط رو به پایین و پایین تقسیم کند^۱)

بخش پنجم: یافته های پژوهش

برای ارائه تصویر ذهنی کامل تر از مشارکت کنندگان ابتدا وضعیت مشارکت کنندگان توصیف می شود و سپس مقوله های کلی استخراج شده از تفسیر کل کار تشریح می شوند . (جدول ۱)

جدول (۱): توصیف کلی مشارکت کنندگان جدول^۲

ردیف	نام	سن	وضعیت تاهل	میزان تحصیلات	شغل کننده	شغل همسر	مناطق محل زندگی
۱	معصومه	۴۲	متاهل	ابتدایی	خانه دار	کارگر شهرداری	پایین_ دولت آباد
۲	مریم	۳۸	مجرد	فوق لیسانس	بیکار	—	پایین_ دولت آباد
۳	فاطمه	۲۲	متاهل	ابتدایی	خانه دار	ضایعات فروش	پایین_ جعفر آباد
۴	رونک	۵۳	متاهل	بی سواد	خانه دار	کارگر	پایین_ جعفر آباد
۵	لیلا	۳۵	متاهل	راهنمایی	خانه دار	قاضی	بالا_ سراب قنبر
۶	مزگان	۵۰	فوت همسر	فوق لیسانس	دبیر	—	بالا_ سراب قنبر

۱. الف) مناطق بالا شهر : محله های نوبهار و سراب قنبر

ب) مناطق متوسط رو به بالا شهر: محله های فرهنگیان فاز یک و متخصصین

ج) مناطق متوسط رو به پایین شهر: محله های مسکن و شهرک معلم

د) مناطق پایین شهر : محله های دولت آباد و جعفر آباد

۲. برای حفظ حریم خصوصی افراد از نام واقعی آن ها استفاده نشده است و ذکر این نام ها در اینجا تنها برای ملموس شدن مصاحبه ها است .

۷	شیرین	۴۲	فوت همسر	فوق لیسانس	وکیل	—	بالا _ نوبهار
۸	رها	۳۰	متاهل	راهنمایی	خانه دار	کارخانه دار	بالا _ نوبهار
۹	نازنین	۴۰	مجرد	لیسانس	مغازه دار	—	متوسط روبه بالا _ فرهنگیان فاز یک
۱۰	حدیث	۲۳	متاهل	لیسانس	ناخن کار	بازاریاب	متوسط رو به بالا _ فرهنگیان فاز یک
۱۱	مستانه	۳۴	متاهل	دیپلم	خانه دار	کارمند	متوسط رو به بالا _ متخصصین
۱۲	ثریا	۲۷	مجرد	لیسانس	دکوراسیون داخلی	—	متوسط رو به بالا _ متخصصین
۱۳	سارا	۳۱	مجرد	لیسانس	بیکار	—	متوسط رو به پایین _ مسکن
۱۴	زینب	۲۸	متاهل	ابتدایی	خانه دار	شغل آزاد	متوسط رو به پایین _ شهرک معلم
۱۵	سمیه	۴۰	متاهل	راهنمایی	خانه دار	کارگر	متوسط روبه پایین _ شهرک معلم
۱۶	روژین	۳۵	مطلقه	لیسانس	پرستار	—	متوسط رو به پایین _ مسکن

داده های کیفی تحقیق با استفاده از نظریه مبنايي و با اجرای کدگذاری باز ، محوری و هسته ای به ترتیب ۲۲ مفهوم اولیه و ۵ مقوله محوری یا عمده و یک مقوله هسته ای استخراج شدند که در جدول شماره ۲ آمده است.

جدول شماره (۲): مفاهیم و مقوله های مستخرج از داده های کیفی مطالعه بر اساس نظریه مبنايي

مفاهيم	مقوله های عمده	توضیحات	مقوله هسته ای
۱. بی پولی ۲. مقروض بودن به دیگران ۳. خرید اندک اندک مواد غذایی ۴. خرید اسباب و اثاث کهنه و دسته دوم ۵. نداشتن پس انداز	نا بسامانی اقتصادی	شرایطی که فرد به لحاظ مالی و پولی قادر به پاسخگویی به نیازهای کلی خود نیست، توانایی خرید کالای نو و پس انداز را ندارد و به دیگران مقروض است.	فرهنگ فقر
۶. علاقه مند بودن به محله خود ۷. شبیه بودن به همسایگان ۸. عدم مشاجره و نزاع با همسایگان ۹. تمایل به ماندن و ادامه زندگی در محله خود	تعلق محلی	احساس فرد مبنی بر علاقه و دوست داشتن محله ای که در آن زندگی می کند، عدم مشاجره و نزاع با همسایگان، درک همسایگان و تمایل برای ماندن و ادامه زندگی در محله ای که ساکن آن است.	
۱۰. کوتاه بودن دوران کودکی ۱۱. غیبت پدر به عنوان سرپرست خانواده ۱۲. عدم دریافت محبت و حمایت از طرف والدین	بی تفاوتی خانوادگی	شرایط خاصی که رشد روانی و شخصیت فرد در خانواده را مختل می سازد.	

			۱۳. ازدواج در سنین پایین
	شرایطی که در آن فرد علاقه ای به مشارکت اجتماعی و داشتن نقشی مثبت در جامعه ندارد، خود را جزئی از جامعه نمی داند و احترامی برای ارزش های اجتماعی چون سواد و پابندی به قانون قائل نیست.	بی تفاوتی اجتماعی	۱۴. عدم علاقه به سیاست و اخبار سیاسی ۱۵. به درد نخور بودن سواد و تحصیلات ۱۶. زیرپا گذاشتن قانون
	زمانی که فرد هدفی برای زندگی خود ندارد و اصولاً خود را نا توان در کنترل شرایط پیرامونش ببیند و هرگونه تلاشی را برای بهبود زندگی اش بی فایده و بوج بدانند.	ناامیدی	۱۷. امید نداشتن به بهتر شدن اوضاع زندگی ۱۸. عدم توانایی تغییر زندگی خود ۱۹. عدم برنامه ریزی برای آینده ۲۰. در حال زندگی کردن ۲۱. تقدیر گرا بودن ۲۲. عدم میل به کنترل محیط

بند اول: نابسامانی اقتصادی

شرایطی که فرد به لحاظ مالی و پولی قادر به پاسخگویی به نیازهای کلی خود نیست، توانایی خرید کالای نو ندارد و به دیگران مقروض است. دستمزد کم، نداشتن کار دائمی، عدم ذخیره مواد غذایی و ... از پیامدهای نابسامانی اقتصادی است.

معصومه در این باره می گوید :

از وقتی که خودم را شناخته ام همیشه دچار بی پولی میشم ، تمام دعوای من با شوهرم سر گرفتن خرجی است . گاهی اوقات سر همین بی پولی به من فحاشی و توهین می کند . آرزو دارم گنج پیدا کنم تا از کسی به خاطر پول التماس نکنم .

یا روناک می گوید :

دوست دارم همیشه خریده ها و مواد غذایی که لازم دارم را ماهیانه تهیه کنم ولی نمیشه ، یعنی پولی ندارم به همین خاطر روز به روز می خرم یا از بقالی سر کوچه قرض می گیرم .

یا مریم می گوید :

من مجردم با اینکه مدرک فوق لیسانس دارم ولی مجبورم تمام جهازمو دست دوم و کهنه بخرم ، همیشه سرم تو سایت «دیوار»^۱ است تا بتونم وسایل کهنه و دست دوم خوبی پیدا کنم چون درآمد کافی ندارم .

یکی از مصاحبه شوندگان به نام رها که ساکن محله بالا شهر است در این خصوص می گوید :

زمانی که راهنمایی بودم همیشه با مادرم برای کار کردن به خانه های آدم های پولدار می رفتیم . در همین خونه ها بود که مادر شوهرم به علت زیبایی که داشتم منو برای پسرش که کارخانه دار بود از مادرم خواستگاری کرد . یادمه اونشب مادرم از خوشحالی نخوابید . با اینکه الان از نظر مالی وضعیت بسیار خوبی دارم ولی دوست ندارم ماهانه خرید کنم . مایلیم روزانه خرید کنم ، هرچند روزانه وقت گیره ولی برای من لذت بخشه .

۱ . دیوار وبگاه و اپلیکیشن نیازمندی های اینترنتی و بستری برای خرید و فروش کالاهای نو و دست دوم و ارائه خدمات در ایران است که در سال ۱۳۹۲ راه اندازی شده است .

مشارکت کننده دیگری به نام ثریایان می کند :

پدر و مادرم همیشه با هم دعوا دارند چون تا سر ماه چندین بار پدرم مادرم را مجبور می کند که از خانواده اش پول قرض بگیرد ، خانه ما همیشه در آتش دعواست . پدرم کارگر است و توانایی برطرف کردن نیازهای ما را ندارد . گاهی اوقات از دوست پسریم برای خریدن شارژ گوشی پول قرض می گیرم ای کاش شوهر پولدار پیدا کنم (با خنده می گوید)

روژین ۳۵ ساله در این باره می گوید :

من در خانواده متوسطی متولد شده ام . خداوشکر که پرستار هستم و شغلی دارم . یکی از رویاهای کودکی ام خرید و آرایشگاه رفتن با مادرم بود . الان هم خیلی خرید می روم و برنامه ای برای پولم ندارم ، خرید کردن برای من یک تفریح هیجان بخش است ، خیلی کم کتاب می خوانم تقریباً بعد از دانشگاه کتاب نخوندم .

با توجه به مصاحبه های ذکر شده در مورد یکی از مؤلفه های فرهنگ فقر (نابسامانی اقتصادی) می توان به این نکته اشاره کرد که فرهنگ فقر بعد از مدتی در افراد درونی می شود . به گفته لوئیس افراد فقیر حتی پس از ثروتمند شدن و یا داشتن شغل و درآمد مناسب به سبب نفوذ فرهنگ فقر در ساختار وجودیشان همچنان به شیوه قبل زندگی می کنند . به بیان دیگر نسل های مختلف این فرهنگ را به ارث می برند و آن را بازتولید می کنند (فاضلی ، ۱۳۸۵) (نگاه شود به مصاحبه های رها و روژین)

بند دوم: تعلق محلی

یکی دیگر از مؤلفه های فرهنگ فقر تعلق محلی مشارکت کنندگان است ؛ یعنی احساس فرد مبنی بر علاقه و دوست داشتن محله ای که در آن زندگی می کند ، عدم مشاجره و نزاع با همسایگان ، درک همسایگان و تمایل برای ماندن و ادامه زندگی در محله ای که ساکن آن است :

زینب در این باره می گوید :

هنگامی که در محله هشتم احساس می کنم در خانه خودم هستم . نسبت به محله ام وابستگی خاصی دارم . خیلی اتفاق افتاده که سبزی و لوبیا را به کمک خانم های محل پاک می کنیم . شب ها هم بعد از شام دور هم جمع میشیم . از کرونا^۱ هم نمی ترسیم .

یا ثریا بیان می کند :

من فکر می کنم محله ما جای خوبی برای زندگی باشد . احساس تعلق و دلبستگی به این جا دارم . دوست دارم در صورت ازدواج و متأهل شدن هم این جا باشم . به نظرم محله ما یک دست است . و از خیلی جهات اخلاقی و رفتاری به همسایگان شبیه هستیم .

نازنین در این خصوص می گوید :

فکر می کنم برای مدت زیادی به سکونت در این محله ادامه خواهیم داد . خیلی وقت است این جا مغازه دارم ، در واقع مغازه من پاتوق زن های محل است . از هر دری صحبت می کنیم ، دوست ندارم حتی برای پیشرفت به منطقه بالا شهر بروم .

یا روناک می گوید :

اگر مشکلی برایم پیش آید به همسایه هایم می گویم و از آن ها کمک می خواهم ، بارها پیش آمده است با افراد غریبه که از این محل رد می شوند دعوا می کنیم ولی با همسایه ها اصلاً ، پسریم به خاطر فروش مواد مخدر زندان رفت ، ولی همسایه ها برای پسریم پول جمع کردند ، و او را از زندان آزاد کردند ، خیلی محله ام را دوست دارم و حاضر نیستم جای دیگری بروم . با نگاهی به مصاحبه ها در مورد مؤلفه تعلق گروهی می توان به این نتیجه رسید ؛ افراد به حدی به محله خود تعلق دارند که حتی برای پیشرفت و ترقی خود در صورت امکان حاضر نیستند محله خود را ترک کنند . یکی از مشخصه های فرهنگ فقر این است که در حال زندگی کنی و لذت آنی را به پیشرفت در آینده ترجیح بدهی . عدم توجه به زمان آینده با ذهنیت روزمرگی همراه می شود و در نتیجه منجر به غلتیدن فرد در ورطه مسائل

۱. ویروس جدیدی است که اولین بار در شهر ووهان چین شناسایی شد . این ویروس به نام کووید ۱۹ نام گذاری شده است . نسخه های قدیمی تر این ویروس مانند سارس هم در چین و کشورهای دیگر از جمله ایران تا حدودی همه گیر شد و موجب ترس و بیماری بسیاری از انسان ها شده است .

آنی و جزئی می شود. (لاندس، ۱۹۹۸) زمانی که از مشارکت کنندگان سوال می شد در صورت امکان برای پیشرفت و ارتقای خود حاضر هستی به محله دیگری بروی؟ اکثر مشارکت کنندگان پاسخشان منفی بود و ماندن در محله خود برایشان خوشایند و لذت بخش بود.

بند سوم: بی تفاوتی خانوادگی

خانواده به عنوان اولین کانونی که فرد در آن قرار می گیرد دارای اهمیت شایانی است. اولین تأثیرات محیطی که فرد دریافت می کند از محیط خانواده است و حتی تأثیر پذیری فرد از سایر محیط ها می تواند توسط خانواده تعدیل شود. از این رو خانواده پایه گذار بخش مهمی از سرنوشت انسان است، در تعیین سبک و خط مشی زندگی آینده، اخلاق، سلامت و عملکرد فرد در آینده نقش بزرگی بر عهده دارد (رفعت جاه و بهرامی، ۱۳۹۰: ۸۵-۱۰۹)

یکی دیگر از مشخصه های فرهنگ فقر بی تفاوتی خانوادگی است یعنی شرایط خاصی که رشد روانی و شخصیت فرد در خانواده را مختل می سازد:

زینب در این خصوص توضیح می دهد:

همیشه به خاطر بلند خندیدن سرزنش می شدم. مادرم می گفت دختر عیبه بلند بخنده، کودکی اصلاً نکردم و حتی بازی های کودکانه هم عیب محسوب می شد. مادرم بزرگ ترین آرزویش این بود که شوهر کنم یادمه ۱۱ سالم بود مادرم می گفت سر سنگین رفتار کن تا بتونی شوهر خوبی پیدا کنی.

معصومه بیان می کند:

پدرم معتاد بود. هرچی داشت می فروخت که پول موادشو تأمین کند. خیلی اوقات یک ماه تمام خانه را ترک می کرد و منو خواهر برادرهایم با مادرم تنها می گذاشت، مادرم در یک گلخانه کار می کرد. وقتی پدرم برمی گشت مادرم را کتک می زد، پول هایش را می برد و دوباره منزل را ترک می کرد.

یا مستانه می گوید:

در زندگی هیچ گاه محبت پدرم را لمس نکردم. اگر موفقیتی به دست آوردم کلاً خودم تلاش کردم. پدرم عاشق فرزند پسر بود و همیشه مادرم را به این خاطر سرزنش می کرد که چرا دختر زاده است و متأسفانه منم مثل پدرم هستم و اعتقاد دارم فرزند پسر بهتر است که تکیه گاه مادرش هست.

یا مژگان می گوید :

با اینکه پدرم خیلی ثروتمند بود ولی معتقد بود که دختر باید خیلی زود ازدواج کند و درس خواندن از نظر پدرم به درد نخور بود ، در دوازده سالگی ازدواج کردم . کودکی نداشتم . پدر و مادرم فقط منتظر بودن یکی بیاد و منو بدن بهش و راحت شن . بعد از ازدواج خودم درس خوندن رو ادامه دادم .

همان طور که مشاهده شد اکثر مشارکت کنندگان اظهار می کردند که فرصت کودکی و بچگی کردن نداشتند ، همچنین از حمایت والدین به خصوص پدر برخوردار نبودند و ازدواج آن ها در سنین پایین صورت گرفته است.

بند چهارم: بی تفاوتی اجتماعی

چهارمین مشخصه فرهنگ فقر در میان زنان بی تفاوتی اجتماعی است ؛ شرایطی که در آن فرد علاقه ای به مشارکت اجتماعی و داشتن نقشی مثبت در جامعه ندارد ، خود را جزئی از جامعه نمی داند و احترامی برای ارزش های اجتماعی مثل سواد و پایبندی به قانون قائل نیست :

حدیث در این خصوص می گوید :

اصلا اخبار را نگاه نمی کنم و علاقه ای به اخبار سیاسی ندارم ، من خیلی هنر کنم چند تا سایت آرایشگری که مربوط به شغل من است را نگاه می کنم . سواد در جامعه امروزی به درد بخور نیست . من الان لیسانسم و پشیمانم از خواندن درس . کاش دبیرستان ازدواج می کردم . پارتی بهتر از قانون است اگر پارتی باشه هر قانونی را میشه نقض کرد .

رها می گوید :

شوهرم کارخانه دار است و از نظر مالی وضعیت خوبی دارم ، سواد و تحصیلات بی فایده است ، مردم ظاهر بین هستند و اگر لباس گران و برند بپوشی یا مسافرت آنچنانی ببری خیلی تو چشمی ، اخبار تلویزیون را کمتر دنبال می کنم ، راستش علاقه ای به سیاست ندارم چون ماها تصمیم گیرنده نیستیم .

سمیه می گوید :

اصلاً اخبار نگاه نمی کنم ، آنقدر بدبختی دارم تو زندگیم که حالی نمی مانه برای دنبال کردن اخبار و اوضاع سیاسی ، سواد الان به درد نمی خورد ، قانون هم برای آدم های بدبخت بیچاره است . به راحتی می شه قانون رو دور زد اگر کله گنده باشی .

شیرین می گوید :

من یک وکیل هستم ، قطعاً باید اخبار را نگاه کنم ولی علاقه ای به سیاست و اخبار سیاسی ندارم ، گاهی خبرهای حقوقی را نگاه می کنم ، در فعالیت های گروهی و مشارکتی کمتر شرکت می کنم ، چون کار گروهی در این جا با موفقیت همراه نیست .

فاطمه می گوید :

گاهی اوقات اخبار را به خاطر یارانه نگاه می کنم ولی اخبار سیاسی را نمی بینم ، سواد برایم اهمیتی ندارد و تا کلاس دوم دبستان بیشتر نخواندم ، پول مهم تره ، با پول می شه تمام قوانین را کنار زد . همانطور که از مصاحبه ها پیدا است اکثر مشارکت کنندگان علاقه چندانیه به دنبال کردن مسائل و اخبار سیاسی نداشتند ، رعایت قانون و هنجارها برای آن ها درونی نشده بود ، در مورد سواد و تحصیلات حتی آن هایی که سطح سوادشان بالا بود ؛ معتقد بودند سواد زیاد به درد بخور نیست و در جامعه پارتی و پول بیشترین اهمیت را دارد . همه این موارد نشان دهنده رسوخ فرهنگ فقر و ماندگاری آن در جامعه مورد مطالعه دارد که وجود این فرهنگ مانع بزرگی برای رسیدن به توسعه پایدار می باشد .

بند پنجم: ناامیدی

پنجمین مشخصه و مؤلفه فرهنگ فقر در میان زنان ناامیدی است ؛ زمانی که فرد هدفی برای زندگی خود ندارد و اصولاً خود را ناتوان در کنترل شرایط پیرامونش ببیند و هرگونه تلاشی را برای بهبود زندگی اش بی فایده و پوچ بداند :

سمیه می گوید :

هیچ توانایی برای تغییر زندگی ام ندارم ، سرنوشت و قسمت من همین بوده و هست ، منتظر آینده نیستم چون آینده هم مثل گذشته است ، به قول مادر بزرگم وقتی خدا داشت می نوشت قصه خوب سرنوشت ، قصه همه را با قلم طلا نوشت ، نوبت من که رسید آن قلم طلا شکست با قلم سیاه نوشت .

مژگان بیان می کند :

انسان آلت دست محیط است و نمی تواند آن را کنترل کند ، در این دنیا هیچ چیز قابل کنترل نیست ، چه ما سعی بکنیم و چه سعی نکنیم هرچه خدا بخواهد همان می شود .

رها در این باره می گوید :

شانس و بخت هر آدمی تعیین کننده میزان پیشرفت اوست و کسی که بدبخته تا آخرش بدبخته ، چون سرنوشتش از اول چنین بوده است .

فاطمه ذکر می کند :

امیدی به بهتر شدن اوضاع زندگی ام ندارم ، و این که بخواهم خودم با تلاش خودم زندگی ام را تغییر دهم غیر ممکن است ، زندگی من اگر بدتر نشه شانس آوردم .

ثریا در این باره می گوید :

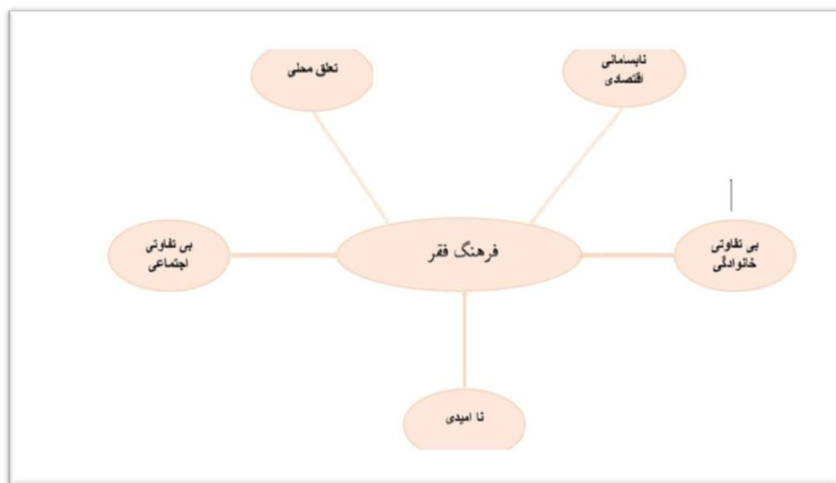
اقبال و سرنوشت انسان ها از قبل تعیین شده است و امکان تغییر دادن آن وجود ندارد ، هرچه خدا بخواهد همان می شود و کاری از دست بنده خدا بر نمی آید .

با نگاهی به مصاحبه ها می توان به این نتیجه رسید که اکثر مشارکت کنندگان تقدیرگرا هستند و این تقدیرگرایی فرد را به سوی ناامیدی می کشاند . علاوه بر تقدیر گرایی مشخصه دیگری که در مصاحبه ها به چشم می خورد عدم میل مشارکت کنندگان به کنترل محیط است یعنی اکثر آنان اعتقاد داشتند انسان آلت دست محیط است و نمی تواند آن را کنترل کند . این مجموعه عوامل اگر در وجود افراد درونی شود مانع بزرگی خواهد شد که جامعه نمی تواند در مسیر رشد و شکوفایی گام بردارد .

نتیجه گیری

مطالعه کیفی حاضر تلاش کرد با استفاده از نظریه فرهنگ فقر اسکار لوئیس به شناخت مؤلفه ها و مشخصه های فرهنگ فقر در میان زنان کرمانشاه بپردازد. پنج مشخصه ذکر شده که در مدل یک نیز آمده است از بارزترین مؤلفه های فرهنگ فقر زنان شهرستان کرمانشاه بودند که به آن ها پرداخته شد.

مدل ۱: الگوی کیفی شاخصه های فرهنگ فقر بر اساس نظریه مبنایی



لازم به ذکر است که ممکن است مؤلفه های دیگری نیز درباره فرهنگ فقر زنان در تحقیقات اجتماعی مشابه و جامعه آماری متفاوت توسط محققان دیگری یافت شود و مورد اشاره قرار گیرد که این امر موجب شناخت کامل و همه جانبه مسئله می شود. فرا تحلیلی که توسط محمدی (۱۳۸۹) در حوزه فقر انجام شده نشان می دهد که عمده مطالعات صورت گرفته در حیطه فقر با رویکرد اقتصادی و نگاه کلان است در صورتی که پژوهش حاضر با رویکرد جامعه شناختی و نگاه خرد به مسئله فقر انجام گرفته است. تمام دغدغه پژوهش حاضر این است که به شناسایی باورها و نگرش های زنان نسبت به مسئله فقر و فرهنگ فقر بپردازد که به زعم برخی صاحب نظران (فاضلی، ۱۳۸۵) وقت آن رسیده که ایده تأثیر داشتن باورها و نگرش های افراد در روند توسعه یافتگی جامعه با وجود برخی مقاومت ها بیشتر در فضای دانشگاهی مطرح شود. یافته های این تحقیق نشان داد که مؤلفه ها و مشخصه های شناسایی شده به

مرور زمان در وجود افراد درونی می شود و به صورت یک فرهنگ مشخص درمی آید . به باور لوئیس این فرهنگ ساخت و جهت گیری خاص خود دارد و به صورت یک روش زندگی در خط خانواده از نسلی به نسل دیگر منتقل و بازتولید می شود . بازتولید این فرهنگ موجب کند شدن روند توسعه در جامعه می شود . امروزه شاخص های توسعه زنان ، از شاخص های مهم سنجش توسعه انسانی سازمان ملل است ، به عبارت دیگر وضعیت و کیفیت زندگی زنان را از عناصر مهم سطح توسعه جوامع تلقی می کنند . این نکته بیانگر جایگاه زنان در برنامه های توسعه و نوسازی در جهان معاصر است . لذا توجه عمومی به زنان در برنامه ریزی ها و سیاست گذاری ها از الزامات توسعه ای کشورهاست . با این وجود زنان نه تنها در ایران بلکه در بیشتر کشورهای جهان سوم از جمله قشرهای آسیب پذیری محسوب می شوند که به دلایل متعدد دسترسی چندانی به منابع رشد و ارتقای خود ندارند .

با توجه به مطالب ذکر شده و شناخت مؤلفه های فرهنگ فقر باید زنان گرفتار در فرهنگ فقر را هرچه سریع تر از این گرداب خارج کرد . این کار به طرق زیر انجام می شود : توانمند سازی زنان و گریز از فقر در جهت تغییر در فرصت ها و امکانات به همراه تغییر نگرش ها و ارزش های ضد توسعه و فقر پرور ، افزایش اعتماد بنفس و خود باوری اجتماعی در زنان ، تقویت پیوند اجتماعی زنان و حضور آن ها در شبکه های اقتصادی _ اجتماعی ، تقویت امید اجتماعی در نسل های مختلف زنان و ترسیم آینده نگری هدفمند برای توسعه و ترقی و در نهایت از طریق آموزه های دینی و دانشی می توان این نوع بینش (فرهنگ فقر) را اصلاح نمود و از میان برد .

منابع و مآخذ

۱. استراس، آنسلم و جولیت کوربین، ۱۳۸۵. اصول روش تحقیق کیفی: نظریه مبانی، رویه ها و شیوه ها، ترجمه بیوک محمدی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۲. اشرف، احمد، ۱۳۵۵. کجرفتاری مسائل انسانی و آسیب شناسی اجتماعی: تهران آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی.
۳. بساطیان، محمد، ۱۳۹۰. «بررسی الگوی خاموش فرهنگ فقر و عوامل مرتبط با آن، مطالعه ی موردی: شهرستان دلفان استان لرستان»، مسائل اجتماعی ایران، سال دوم، شماره ی ۲، زمستان ۱۳۹۰.
۴. بلیکی، نورمن، ۱۳۸۴. طراحی پژوهش های اجتماعی، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشر نی.
۵. پروین، ستار و علی اصغر درویشی فرد، ۱۳۹۴. «خرده فرهنگ فقر و آسیب های اجتماعی در محلات شهری (مطالعه ی موردی محله هرنندی)»، فصلنامه ی برنامه ریزی رفاه و توسعه ی اجتماعی، شماره ۲۳، تابستان ۱۳۹۴.
۶. خورشید چهر، احمد، ۱۳۸۴. فرهنگ فقر نیازمند نگاه انسانی، روزنامه سرمایه، ۳ بهمن ۱۳۸۴.
۷. دانایی فرد، حسن و مجتبی امامی، ۱۳۸۶. استراتژی های پژوهش کیفی: تأملی بر نظریه پردازی داده بنیاد، اندیشه مدیریت راهبردی، سال اول، پاییز و زمستان ۱۳۸۶، شماره ۲.
۸. رضوی، حسن، ۱۳۷۷. روستا، فقر، توسعه، جلد اول: مفاهیم، رهیافت ها و شاخص ها. وزارت جهاد سازندگی: سلسله انتشارات روستا و توسعه، شماره ۳۱.
۹. رفعت جاه، مریم و سمانه بهرامی، ۱۳۹۰. مطالعه انسان شناختی عوامل نابسامانی خانواده در محله سیروس شهر تهران، پژوهش های انسان شناسی ایران، سال یک، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۰.
۱۰. سلور من، دیوید، ۱۳۸۱. روش تحقیق کیفی در جامعه شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: مؤسسه تبیان.
۱۱. فاضلی، نعمت الله، ۱۳۸۵. فرهنگ فقر، انجمن جامعه شناسان ایران، نشست علمی.

۱۲. عنبری، موسی و سارا بقایی، ۱۳۹۳. ارتباط فرهنگ فقر و آسیب‌گرایی زنان حاشیه نشین مورد مطالعه: منطقه دیزج شهر همدان، توسعه‌ی روستایی، دوره ششم، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۳.
۱۳. زاهدی اصل، محمد، ۱۳۸۱. مبانی رفاه اجتماعی. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
۱۴. زاهدی مازندرانی، محمد جواد، ۱۳۸۴. فقر روستائی، روند و اندازه‌گیری آن در ایران (تبیین روشها و نقد رویکردها)، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال چهارم، شماره ۱۷.
۱۵. لوئیس، اسکار، ۱۳۸۷. فرزندان سانچز، ترجمه حشمت کامرانی، ج ۱، تهران: هرمس.
۱۶. لوئیس، اسکار، ۱۳۵۳. مقاله فرهنگ فقر، ترجمه‌ی مهدی ثریا، نامه‌ی علوم اجتماعی، شماره ۴.
۱۷. مجلسی، منیژه، ۱۳۸۵. نقش زن در توسعه پایدار، ششمین همایش ملی سالانه انجمن متخصصان محیط زیست ایران، تهران.
۱۸. محمد پور، احمد، ۱۳۸۹. فرا روش: بنیان‌های فلسفی و عملی روش تحقیق ترکیبی در علوم اجتماعی و رفتاری، تهران: نشر جامعه‌شناسان.
۱۹. محمدپور، احمد و مهدی رضایی، لطیف پرتوی و رسول صادقی، ۱۳۸۸. بازسازی معنایی تغییرات خانواده به شیوه نظریه زمینه‌ای: (مطالعه موردی ایلات منگور و گورک)، فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال پنجم، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۸۸.
۲۰. محمد پور، احمد و مهدی علیزاده، ۱۳۹۰. «زن» و فرهنگ فقر؛ مطالعه‌ی کیفی فرهنگ فقر در میان زنان سرپرست خانوار تحت پوشش بهزیستی ساری». مجله‌ی علوم اجتماعی، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی، سال هشتم، مشهد، بهار و تابستان ۱۳۹۰.
۲۱. محمدی، محمد علی، ۱۳۸۹. طرح: فراتحلیل مطالعات فقر در ایران. گروه پژوهشی رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی شهید بهشتی، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال دوازدهم، شماره ۴۵.
۲۲. همزه‌ای، محمدرضا و همکاران ۱۳۹۱. «شناخت فرهنگ فقر در روستایان هرسین». رفاه اجتماعی، سال دوازدهم، شماره ۴۵.



۲۳. -Alkire , Sabina , Adriana Conconi and Suman Seth (۲۰۱۴)
Multidimensional Poverty Index ۲۰۱۴ : Brief
Methodological Note and Results , Oxford Poverty and
Human Development Initiative , University of Oxford
<http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/Global-MPI-۲۰۱۴-Brif-Methodological-Note-and-Result.pdf>.
۲۴. Alcock, Pete (۲۰۰۶) Understanding poverty, London:
Palgrave Macmillan .
۲۵. Hagberg , Sten(۲۰۰۱), Poverty in Burkina Faso ,
Representations and Realities ,Department of Cultural
Anthropology and Ethnology , Uppsala University , PO Box
۶۳۱ , SE-۷۵۱ ۲۶ Uppsala . Sweden.
۲۶. Landes, David (۱۹۹۸) The Wealth and Poverty of Nations,
New York: Norn.
۲۷. ottila silt(۲۰۱۵) The culture of poverty in Budapest, review
of sociology vol.۱۱



توجه داشته باشید: جهت چاپ مقالات خود در نشریات علمی و همایش های معتبر با (خانم دکتر جعفری) تماس بگیرید. گواهی نامه پذیرش و چاپ مقاله، کمتر از ۷۲ ساعت صادر می گردد. ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵

موسسه علمی و حقوقی قانون یار
برگزار می کند

پنجمین همایش علمی - پژوهشی

مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

ارگان ها و سازمان های حامی معنوی برگزاری همایش (در استان کرمانشاه)
دانشگاه فرهنگیان - سازمان ارشاد اسلامی - آموزش و پرورش - بنیاد شهید، سازمان شهرداری و

www.Olomensani.ir **محورهای پذیرش مقالات** www.Ghanonyar.ir

تمام گرایش های رشته فقه، حقوق و علوم قضایی ■ علوم تربیتی، تکنولوژی آموزشی و آموزش و پرورش

روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم دینی و مذهبی ■ علوم اقتصادی، بانکی و تمام گرایش های مدیریت

مدیر اجرایی همایش
دکتر شهلا رضایی

دبیر علمی و مسئول همایش
دکتر بهنام اسدی

مکان و زمان برگزاری همایش
کرمانشاه - ۱۴۰۱/۱۲/۱۱

ایمیل رسمی همایش جهت دریافت مقالات پژوهشگران
OLOMENSANI@YAHOO.COM

ارسال مقاله از طریق واتس آپ، ایتا، سروش، تلگرام، روبیکا به شماره ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

دبیرخانه مرکزی موسسه قانون یار: تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، موسسه قانون یار ۰۲۶-۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹-۵۲۶

((در صورت طرح سوال درخصوص ارسال مقاله یا جذب در هیات علمی همایش با خانم دکتر قبادی تماس بگیرید. ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵))

Academia.edu
California-San Francisco

PBIN.com
Sponsored And Indexed

Scientific Information Database

Directory of Research Journals Indexing
WORLD OF JOURNALS

SPONSORED AND INDEXED BY
CIVILICA
We Respect the Science